

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α΄ ΤΑΞΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2023-2024

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ: *Πολιτική Παιδεία Α΄ Γενικού Λυκείου και ΕΠΑ.Λ.*, των Π. Μάραντου & Κ. Θεριανού, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ» - Βιβλίο μαθητή

Η Πολιτική Παιδεία έχει στόχο να βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να:

- αποκτήσουν εκείνες τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να μπορέσουν να κατανοήσουν την κοινωνική πραγματικότητα,
- αντιληφθούν τις σχέσεις αλληλεξάρτησης μεταξύ κοινωνίας-οικονομίας-πολιτικής και τη δική τους δυνατότητα αλληλεπίδρασης μέσω των κοινωνικών θεσμών,
- εξοικειωθούν με τον τρόπο προσέγγισης των κοινωνικών προβλημάτων, και
- προετοιμαστούν για τον ρόλο του ενεργού πολίτη.

Αυτή η στοχοθεσία δεν μπορεί να επιτευχθεί με μια γραμμική διδακτική διαδικασία εστιασμένη στην ύλη, αλλά με μια διαδικασία εστιασμένη στην κατανόηση και την κριτική προσέγγιση. Η Πολιτική Παιδεία δεν μπορεί να είναι απομνημόνευση γνώσεων σχετικών με την κοινωνία, την οικονομία, την πολιτική. Η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης με την αναγωγή της καθημερινότητας ή/και της επικαιρότητας σε επιστημονική γνώση θα βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να κατανοήσουν τον ιστορικό και κοινωνικό προσδιορισμό των φαινομένων. Η προσπάθεια διασύνδεσης με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα (π.χ. Ιστορία) θα τους βοηθήσει να τοποθετήσουν τον εαυτό τους και τον κόσμο στον ιστορικό χρόνο και τον κοινωνικό χώρο, να αντιληφθούν τους όρους και τις προϋποθέσεις του κοινωνικού γίνεσθαι. Ο κοινωνικός και πολιτικός γραμματισμός που αναδύεται μέσα από την Πολιτική Παιδεία θα τους εξοπλίσει με δεξιότητες επικοινωνίας και πληροφόρησης, ώστε να αντιληφθούν τα όρια της ατομικής και της συλλογικής τους ευθύνης, να ενταχθούν με κοινωνική ευαισθησία και αλληλεγγύη στη σημερινή κοινωνία, να υιοθετήσουν αξιακό πρόσημο και δημοκρατικό προσανατολισμό στην κοινωνική τους διαδρομή. Έτσι, θα μπορέσουν να διαχειρισθούν αποτελεσματικά το κοινωνικό περιβάλλον, να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις και τις μελλοντικές ανάγκες, και τελικά να σχεδιάσουν με επιτυχία το μέλλον τους.

Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού σε αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να είναι η δημιουργία εκείνου του γόνιμου περιβάλλοντος το οποίο θα διευκολύνει, θα στηρίζει και θα προωθεί τη μαθησιακή διαδικασία με εκείνους τους τρόπους οι οποίοι θα ενισχύσουν κάθε μαθητή/μαθήτρια ξεχωριστά και όλους/όλες μαζί να κατακτήσουν την ουσιαστική γνώση (όχι μόνο τη χρήσιμη) και την κριτική σκέψη, ώστε να μπορούν να διατυπώνουν ένα «επειδή» σε κάθε ένα «γιατί».

Στο πλαίσιο του διδακτικού σχεδιασμού οι εκπαιδευτικοί, προκειμένου να αξιοποιήσουν τις προτεινόμενες **διαδικτυακές πηγές** από το διδακτικό υλικό, να προβαίνουν σε επανέλεγχο της εγκυρότητάς τους, διότι ενδέχεται λόγω του δυναμικού τους χαρακτήρα ορισμένες από αυτές να είναι ανενεργές ή να οδηγούν σε διαφορετικό περιεχόμενο.

Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο - Διαχείριση και ενδεικτικός προγραμματισμός)

Α΄ τάξη Ημερήσιου Γενικού Λυκείου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	Ώρες	Παρατηρήσεις
ΚΕΦ. 1: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 1.1 Άνθρωπος: κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό ον 1.5 Η οικονομία 1.5.1 Κοινωνία, πολιτεία και οικονομία: αμφίδρομες σχέσεις 1.5.2 Από την οικονομία του οίκου στην οικονομία της πόλης	4(+2)	Προτείνεται οι διδάσκοντες/ουσες να εστιάσουν στην αλληλεπίδραση μεταξύ ατόμου και κοινωνίας αλλά και στην αλληλεξάρτηση κοινωνίας-οικονομίας-πολιτικής.
Οι διδάσκοντες/ουσες μπορούν να δώσουν κίνητρα για μια δημιουργική ανταλλαγή απόψεων με στόχο την κριτική προσέγγιση στο θέμα της επιβολής της οικονομίας στην πολιτική και την κοινωνία, καθώς επίσης και την ανάγκη για ατομική ευθύνη και συλλογική δράση των πολιτών.		
ΚΕΦ. 2: Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ 2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης 2.1.1 Αγροτική κοινωνία 2.1.2 Βιομηχανική κοινωνία 2.1.3 Μεταβιομηχανική κοινωνία 2.1.4 Η κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης 2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας	4(+2)	Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην έννοια της κοινωνικής μεταβολής – το πέρασμα από τη μια μορφή κοινωνικής οργάνωσης στην επόμενη - προϋποθέσεις, αιτίες/συνέπειες.
Μπορούν οι διδάσκοντες/ουσες να αξιοποιήσουν γραμμικά σχήματα/εννοιολογικούς χάρτες για τη μετάβαση από τη μια κοινωνία στην άλλη με τα βασικά χαρακτηριστικά καθεμιάς. Να δοθεί προσοχή στην ενότητα 2.2, ώστε να μην καταφύγουν οι μαθητές και οι μαθήτριες σε επιφανειακές και αφοριστικές κρίσεις για την ελληνική κοινωνία, αλλά να προσεγγίσουν κριτικά και με τη δέουσα ιστορικότητα τα σημερινά της χαρακτηριστικά.		
ΚΕΦ. 4: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ 4.1 Το κύριο οικονομικό πρόβλημα 4.1.1 Οι ανάγκες 4.1.2 Τα αγαθά - το καταναλωτικό πρότυπο 4.2 Οι επιχειρήσεις 4.2.1 Οι συντελεστές παραγωγής 4.2.2 Το κόστος παραγωγής 4.2.3 Η τιμή των αγαθών 4.3. Τα νοικοκυριά 4.3.1 Το εισόδημα των νοικοκυριών	6(+2)	Να δοθεί έμφαση στο δίπολο ανάγκες/πόροι-αγαθά και στη διαμόρφωση του καταναλωτικού προτύπου. Ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης είναι σκόπιμο να δειχθεί αναλυτικά και με παραδείγματα. Να μπορούν οι μαθητές και οι μαθήτριες να διακρίνουν τους παραγωγικούς συντελεστές και τους τομείς της

4.3.2 Ο οικογενειακός προϋπολογισμός 4.4 Το κράτος ως παραγωγός και ως καταναλωτής 4.5 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας		παραγωγής.
<p>Προτείνεται ο εμπλουτισμός της ύλης με δραστηριότητες που αφορούν τις καταναλωτικές συνήθειες (π.χ. ερωτηματολόγια), τη διαφήμιση και την επίδραση που ασκεί σε αυτές. Σε ό,τι αφορά την ενότητα 4.4 συστήνεται: 1) Να γίνει η διάκριση ανάμεσα στην έννοια του δημοσίου αγαθού, όπως χρησιμοποιείται στο συγκεκριμένο κεφάλαιο (αγαθά που παρέχονται από το κράτος), και στην έννοια του δημοσίου αγαθού όπως χρησιμοποιείται στην οικονομική θεωρία¹. 2) Να συνδυαστεί η εξέταση των αγαθών που παρέχονται από το κράτος, με τα κοινωνικά δικαιώματα που προβλέπονται στο σύνταγμα (π.χ. άρθρ. 16, άρθρ. 21 κ.λπ.) 3) Να συζητηθούν τυχόν οφέλη ή ζημιές που προκύπτουν από την ιδιωτικοποίηση των επιχειρήσεων κοινής ωφελείας.</p>		
ΚΕΦ. 6: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ - 6.1 Κοινωνικοποίηση και πολιτικοποίηση 6.2.4 Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας 6.2.5 Τα πολιτικά κόμματα 6.2.6 Ο θεσμός των Μαθητικών Κοινοτήτων 6.3 Ο κοινωνικός έλεγχος	5(+2)	
<p>Θα μπορούσε ο/η διδάσκων/ουσα να αξιοποιήσει τον διδακτικό χρόνο για να υλοποιήσει ενδιαφέρουσες δραστηριότητες (π.χ. τα παιχνίδια –με την έμφυλή τους διάσταση– ή/και τα social media ως φορείς κοινωνικοποίησης).</p>		
ΚΕΦ. 7: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ 7.6 Φορολογική συνείδηση 7.7 Κοινωνική ευαισθησία Α) Τα δικαιώματα του παιδιού Β) Τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 7.8 Ο εθελοντισμός 7.10 Ο ψηφιακός πολίτης	5(+2)	Να δοθεί έμφαση στην έννοια του ενεργού πολίτη που συμμετέχει στα κοινά με αίσθηση της ατομικής του ευθύνης αλλά και της κοινωνικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης.
<p>Μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να επιλέξει κάποιο από τα επιμέρους θέματα και να το δουλέψει με τη μέθοδο του project. Ο εθελοντισμός μπορεί, επίσης, να συνδυασθεί με πρωτοβουλίες των μαθητών και μαθητριών. Επίσης, θα μπορούσε να δοθεί ατομική ή ομαδική εργασία σχετική με το θέμα του</p>		

¹ Ενδεικτικές πηγές:

Αρχές Οικονομικής Θεωρίας (σχολικό εγχειρίδιο Οικονομίας Γ Λυκείου), Λιανός Θεόδωρος, Παπαβασιλείου Αντώνιος, Χατζηανδρέου Ανδρέας, κεφ. 10, σελ. 178.

Ανοικτό μάθημα τμήματος Οικονομικής Επιστήμης Πανεπιστημίου Κρήτης, Διαφάνειες 4-12, Κουτεντάκης Φραγκίσκος – Γαληνού Αργυρώ:

https://opencourses.uoc.gr/courses/pluginfile.php/12092/mod_resource/content/1/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BD%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82%CE%95%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82%204.pdf

«ψηφιακού χάσματος».		
ΚΕΦ. 12: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ 12.1 Η μετανάστευση 12.1.1 Κατηγορίες και αίτια της μετανάστευσης 12.1.2 Κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες 12.2 Οι πρόσφυγες και η συμφωνία Σένγκεν 12.3 Έλληνες και αλλοδαποί 12.3.1 Η Ελληνική Ιθαγένεια 12.3.2 Απόκτηση και απώλεια Ελληνικής Ιθαγένειας 12.4 Δημοκρατικές αρχές για την κοινωνική συμβίωση 12.4.1 Αλληλεγγύη και δικαιοσύνη 12.4.2 Σεβασμός του «Άλλου» και ανεκτικότητα 12.4.3 Πνεύμα διαλόγου και συνεργασίας 12.4.4 Ειρηνική επίλυση διαφορών (προσώπων, ομάδων, κρατών)	5(+2)	Να τονιστεί η διαχρονικότητα του φαινομένου και η διάκριση των όρων «μετανάστης» και «πρόσφυγας». Να συνδυαστεί με τα νέα δεδομένα της προσφυγικής κρίσης στη χώρα μας (αιτίες και συνέπειες). Οι ενότητες 12.3, 12.3.1 & 12.3.2 να διδαχθούν περιληπτικά. Οι διδάσκοντες/ουσες θα πρέπει να καλύψουν την έλλειψη αναφοράς του βιβλίου σε θέματα στερεοτύπων και προκαταλήψεων που οδηγούν σε ρατσιστικές συμπεριφορές σε βάρος προσφύγων και μεταναστών.
Να αξιοποιηθεί σε σχετικές δραστηριότητες, το πλούσιο υλικό που υπάρχει (φωτογραφικό, ψηφιακό και εκπαιδευτικό υλικό από την Υπ.Α.ΟΗΕ, τον «Αίσωπο»-ψηφιακά σενάρια (ΙΕΠ): http://aesop.iep.edu.gr/ και άλλους έγκυρους φορείς και συλλογικότητες		
ΚΕΦ. 13: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ 13.1 Κοινωνικά προβλήματα 13.1.1 Προσδιορισμός και αίτια 13.1.2 Συνέπειες και αντιμετώπιση 13.2 Φτώχεια, ανεργία 13.3 Το πρόβλημα της βίας 13.3.1 Είδη βίας: ενδοσχολική, ενδοοικογενειακή, αθλητική κτλ. 13.3.2 Αιτίες, επιπτώσεις και αντιμετώπιση της βίας 13.4 Υπερδανεισμός ιδιωτών και δημοσίου 13.5 Υπογεννητικότητα και γήρανση του πληθυσμού	6(+2)	Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητή η έννοια του κοινωνικού προβλήματος, η σχέση που το συνδέει με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες κάθε εποχής, κάθε κοινωνίας. Επίσης, είναι σκόπιμο να καταδειχθεί η πολλαπλότητα των παραγόντων, ώστε να μην καταφεύγουν οι μαθητές και οι μαθήτριες σε επιφανειακές κρίσεις για τις αιτίες των κοινωνικών προβλημάτων.
Στα θέματα τα σχετικά με τη βία, οι διδάσκοντες/ουσες μπορούν να αξιοποιήσουν το πλούσιο υλικό που υπάρχει σε ιστοσελίδες έγκριτων φορέων, όπως π.χ. ο Συνήγορος του Πολίτη- http://www.synigoros.gr/ το stop bullying- http://stop-bullying.sch.gr/ , κ.ά.		
Σύνολο ωρών	35(+14*)	*δραστηριότητες

Α΄ τάξη Εσπερινού Γενικού Λυκείου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	Ώρες	Παρατηρήσεις
-----------------------------	-------------	---------------------

<p>ΚΕΦ. 4: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ</p> <p>4.1 Το κύριο οικονομικό πρόβλημα</p> <p>4.1.1 Οι ανάγκες</p> <p>4.1.2 Τα αγαθά - το καταναλωτικό πρότυπο</p> <p>4.2 Οι επιχειρήσεις</p> <p>4.2.1 Οι συντελεστές παραγωγής</p> <p>4.2.2 Το κόστος παραγωγής</p> <p>4.2.3 Η τιμή των αγαθών</p> <p>4.3. Τα νοικοκυριά</p> <p>4.3.1 Το εισόδημα των νοικοκυριών</p> <p>4.3.2 Ο οικογενειακός προϋπολογισμός</p> <p>4.5 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας</p>	5(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στο δίπλοο ανάγκες/πόροι-αγαθά και στη διαμόρφωση του καταναλωτικού προτύπου. Ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης είναι σκόπιμο να δειχθεί αναλυτικά και με παραδείγματα. Να μπορούν οι μαθητές και οι μαθήτριες να διακρίνουν τους παραγωγικούς συντελεστές και τους τομείς της παραγωγής.</p>
<p>Η ενότητα μπορεί να εμπλουτισθεί με δραστηριότητες που αφορούν τις καταναλωτικές συνήθειες (π.χ. ερωτηματολόγια), τη διαφήμιση και την επίδραση που ασκεί σε αυτές.</p>		
<p>ΚΕΦ. 6: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ</p> <p>6.1 Κοινωνικοποίηση και πολιτικοποίηση</p> <p>6.2.4 Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας</p> <p>6.3 Ο κοινωνικός έλεγχος</p>	3(+2)	<p>Η κοινωνικοποίηση να διδαχθεί ανακεφαλαιωτικά και συνδυαστικά με την πολιτικοποίηση. Να δοθεί έμφαση στο ρόλο των ΜΜΕ ως φορέα κοινωνικοποίησης.</p>
<p>θα μπορούσε ο/η διδάσκων/ουσα να αξιοποιήσει τον διδακτικό χρόνο για να υλοποιήσει ενδιαφέρουσες δραστηριότητες (π.χ. τα παιχνίδια με την έμφυλή τους διάσταση ή τα social media, ως φορείς κοινωνικοποίησης).</p>		
<p>ΚΕΦ. 7: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ</p> <p>7.6 Φορολογική συνείδηση</p> <p>7.7 Κοινωνική ευαισθησία</p> <p>α) Τα δικαιώματα του παιδιού</p> <p>β) Τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία</p> <p>7.8 Ο εθελοντισμός</p> <p>7.10 Ο ψηφιακός πολίτης</p>	4(+2)	<p>Να δοθεί έμφαση στην έννοια του ενεργού πολίτη που συμμετέχει στα κοινά με αίσθηση της ατομικής του ευθύνης αλλά και της κοινωνικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης.</p>
<p>Μπορεί ο/η εκπαιδευτικός να επιλέξει κάποιο από τα επιμέρους θέματα και να το δουλέψει με τη μέθοδο του project. Ο εθελοντισμός μπορεί, επίσης, να συνδυασθεί με πρωτοβουλίες των μαθητών/τριών. Επίσης, θα μπορούσε να δοθεί ατομική ή ομαδική εργασία σχετική με το θέμα του «ψηφιακού χάσματος».</p>		

<p>ΚΕΦ. 13: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ</p> <p>13.1 Κοινωνικά προβλήματα</p> <p>13.1.1 Προσδιορισμός και αίτια</p> <p>13.1.2 Συνέπειες και αντιμετώπιση</p> <p>13.2 Φτώχεια, ανεργία</p> <p>13.3 Το πρόβλημα της βίας</p> <p>13.3.1 Είδη βίας: ενδοσχολική, ενδοοικογενειακή, αθλητική κτλ.</p> <p>13.3.2 Αιτίες, επιπτώσεις και αντιμετώπιση της βίας</p>	4(+2)	<p>Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητή η έννοια του κοινωνικού προβλήματος, η σχέση που το συνδέει με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες κάθε εποχής, κάθε κοινωνίας.</p> <p>Επίσης, είναι σκόπιμο να καταδειχθεί η πολλαπλότητα των παραγόντων, ώστε να μην καταφεύγουν οι μαθητές και οι μαθήτριες σε επιφανειακές κρίσεις για τις αιτίες των κοινωνικών προβλημάτων.</p>
<p>Στα θέματα τα σχετικά με τη βία, οι διδάσκοντες/ουσες μπορούν να αξιοποιήσουν το πλούσιο υλικό που υπάρχει σε ιστοσελίδες έγκριτων φορέων, όπως π.χ. ο Συνήγορος του Πολίτη - https://www.synigoros.gr/ το stopbullying- http://stop-bullying.sch.gr/ , κ.ά.</p>		
Σύνολο ωρών	16 (+8*)	*δραστηριότητες